

Δρ. Παναγιώτης Βαρσάμης
dr.p.varsamis@gmail.com

*Διδάκτωρ Ειδικής Φυσικής Αγωγής, Διδάσκων στο Διδασκαλείο «Δημήτριος Γληνός»
(ΠΤΔΕ-ΑΠΘ) και στο ΠΑ.ΜΑΚ., Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπαίδευσης σε ΚΕΔΔΥ*

Ομιλία στην επιμορφωτική ημερίδα που διοργάνωσε ο Σύλλογος Καθηγητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Βόρειας Ελλάδας σε συνεργασία με την Πανελλήνια Ομοσπονδία συλλόγων γονέων παιδιών με δυσλεξία και μαθησιακές δυσκολίες την Κυριακή 18 Μαρτίου 2012 στη Θεσσαλονίκη.

Περίληψη

Στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής (ΦΑ) ενυπάρχει η δυνατότητα πρώιμης ανίχνευσης ορισμένων κινητικών δυσκολιών που συσχετίζονται με δυσκολίες μάθησης εντός της σχολικής τάξης. Αυτές γίνονται ιδιαίτερα εμφανείς, όσο αυξάνονται οι μαθησιακές απαιτήσεις του σχολείου. Σε αντίθεση με άλλα μαθήματα, στη ΦΑ ο μαθητής είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένος στον εκπαιδευτικό (ή σε κάποιον παρατηρητή) ως προς τους τρόπους οργάνωσης της δράσης του. Συνεπώς, μπορεί κάποιος να συλλέξει αυθεντικές πληροφορίες για την τοποθέτηση στόχων, την αυτορύθμιση, τη συγκέντρωση προσοχής, τη σειροθέτηση, και για άλλες μαθησιακές και κοινωνικές δεξιότητες. Η παρουσίαση εστιάζει στην ανίχνευση της Αναπτυξιακής Διαταραχής του Συντονισμού των Κινήσεων (ΑΔΣΚ), των Μη Λεκτικών Μαθησιακών Δυσκολιών (ΜΛΜΔ) και άλλων ήπιων νευρολογικών προβλημάτων. Πρόκειται, για διακριτές μεν, αλλά ανομοιογενείς διαγνωστικές κατηγορίες κινητικών δυσκολιών. Συχνά συνυπάρχουν με περαιτέρω κατηγορίες ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών. Στο πλαίσιο της Διεθνούς Ταξινόμησης Λειτουργικότητας για Παιδιά και Εφήβους (*International Classification of Functioning – Children and Youth*) παρουσιάζει ενδιαφέρον ο προσδιορισμός των επιπτώσεων των κινητικών δυσκολιών στη μαθησιακή εικόνα καθώς και στη συνολική σχολική δραστηριότητα.

Ειδικότερα, η ΑΔΣΚ αφορά σε σημαντικές δυσκολίες της ανάπτυξης του κινητικού συντονισμού που εκφράζονται με φτωχές ψυχοκινητικές επιδόσεις που δεν μπορούν να αποδοθούν σε κάποιον άλλο σωματικό, ψυχικό, διανοητικό κ.λπ. περιορισμό. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται περιορισμοί σε δεξιότητες μάθησης που ανάλογα με τη σοβαρότητα και τον τύπο της ΑΔΣΚ (*ετερογένεια*) επηρεάζουν δυσμενώς τις σχολικές επιδόσεις. Αυτά τα δεδομένα καθιστούν την αποσαφήνιση των επιδράσεων της ΑΔΣΚ στη σχολική μάθηση μια συνεχή επιστημονική και επαγγελματική πρόκληση.

Οι κινητικές δυσκολίες που απαντώνται στην ΑΔΣΚ βρέθηκαν να συσχετίζονται με δυσκολίες στην οπτικο-χωρική αντίληψη και μνήμη, στην οπτικο-κινητική ολοκλήρωση, στη γραφή, στην ορθογραφία, στη ζωγραφική, στη χειροτεχνία, στην άρθρωση, στην ανάγνωση, στην κωδικοποίηση, στην προσοχή, στον σχεδιασμό μιας δραστηριότητας και σε πρακτικές

κλίμακες των τεστ νοημοσύνης. Δευτερογενώς, διαπιστώθηκαν δυσκολίες ως προς την ανάληψη ευθυνών, την αποδοχή από άλλους, την αυτοεκτίμηση, την παρακίνηση, την επιμονή, τη θυματοποίηση, τη σχολική διαδρομή και τη μελλοντική συμμετοχή σε φυσικές δραστηριότητες. Επίσης, εντοπίστηκαν ορισμένα προβλήματα στην ποιότητα ζωής και στην ψυχοκοινωνική λειτουργικότητα (κατάθλιψη, απομόνωση κ.λπ.). Ως ιδιαίτερα επιβαρυντικοί παράγοντες θεωρούνται η σοβαρότητα της ΑΔΣΚ και της συνοδής ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης, ειδικότερα ο συνδυασμός της με διαταραχές προσοχής, ή με δυσκολίες συμπεριφοράς, ή με συναισθηματικά προβλήματα. Επιπλέον, οι οριακές γνωστικές ικανότητες, οι περιορισμένες μαθησιακές δεξιότητες και σε ορισμένες μεταβλητές το φύλο (τα αγόρια) θεωρούνται ανασταλτικοί παράγοντες για τη μαθησιακή πορεία. Όλες οι παραπάνω συσχετίσεις είναι δυνητικές και ισχύς τους εξαρτάται από την ποιότητα των πρώιμων παρεμβάσεων, όπως επίσης και από το περιβάλλον της οικογένειας.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι μαθητές με Μη Λεκτικές Μαθησιακές Δυσκολίες (ΜΛΜΔ) χαρακτηρίζονται από χαμηλές επιδόσεις στον ψυχοκινητικό τομέα, στον οπτικοχωρικό τομέα και στον κοινωνικό τομέα. Βέβαια, παρουσιάζουν σχετικά υψηλή λεκτική νοημοσύνη και μνήμη. Έτσι, έχουν συνήθως καλό λεξιλόγιο, καλή προφορική έκφραση, ικανοποιητική αναγνωστική ικανότητα και ορθογραφία. Όμως, έχουν σαφείς δυσκολίες ως προς τη βαθιά κατανόηση της γλώσσας (ύφος, χιούμορ, μεταφορές, κ.λπ.) και ως προς την ουσιαστική συμμετοχή σε διαλόγους / συζητήσεις. Παράλληλα, καταγράφονται περιορισμοί στην αντίληψη του όλου, στη μαθηματική ικανότητα και στις κοινωνικές δεξιότητες. Οι συναισθηματικές δυσκολίες θεωρείται ως ένα πιθανό συνεπακόλουθο.

Συμπερασματικά, οι μη προφανείς -πλην όμως διαγνωσμένες- κινητικές δυσκολίες συνοδεύονται τις περισσότερες φορές με δυσκολίες μάθησης και έτσι χρήζουν έγκαιρης ανίχνευσης, αλλά και συστηματικής υποστήριξης. Το μάθημα της Φυσικής Αγωγής προσφέρεται τόσο για ανίχνευση, όσο και για υποστήριξη ενός μεγάλου φάσματος μαθησιακών δυσκολιών. Έτσι, κατέχει μια ισάξια θέση στην υλοποίηση διεπιστημονικώς τεκμηριωμένων εξατομικευμένων προγραμμάτων εκπαίδευσης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Alloway, T. P. (2007). Working memory, reading, and mathematical skills in children with developmental coordination disorder. *Journal of Experim. Child Psychology*, 96, 20-36.
- Henderson, S. E., & Henderson L. (2003). Toward An Understanding of Developmental Coordination Disorder: Terminological and Diagnostic Issues. *Neural Plasticity*, 10, 1-13.
- Vacca, D. M. (2001). Confronting the puzzle of Nonverbal Learning Disabilities. *Educational Leadership*, 59, 26-31.
- Wilson, B. N., Kaplan, B. J., Crawford, S. G., Campbell, A., & Dewey, D. (2000). Reliability and validity of a parent questionnaire on childhood motor skills. *American Journal of Occupational Therapy*, 54, 484-493.
- Επίσης: Sands & Schwartz (2000): http://www.aboutourkids.org/files/articles/may_jun_4.pdf